

China

Boeddhisme

China

- Boeddhisme -

Paragraaf I

Waar is het boeddhisme ontstaan?

De term boeddhisme is door de westerse onderzoekers ontworpen als een hanteerbaar begrip voor de vele religieuze vormen die in Azië ontstonden op grond van de ideeën van de Boeddha en de acculturatie daarvan met de verschillende nationale culturen. De meest gebruikelijke term is 'tiratana': de drie juwelen, namelijk, de Boeddha, als leraar en inspirator, de leer (Dhamma), gebaseerd op zijn ideeën, en de gemeenschap (Sangha), namelijk die van monniken, nonnen, mannelijke en vrouwelijke leken.

Het boeddhisme ontstond in India in de zesde eeuw voor Christus, in de noordoostelijke Gangesdelta, waar de zogenaamde brahmanisering of hindoesering minder sterk was doorgevoerd als in het noordwesten. Dit maakte het de adellijke of krijgersklasse gemakkelijker hun eigen, heterodoxe, religiositeit te handhaven en uit te werken. In de periode van het ontstaan van het boeddhisme bevond Noordoost-India zich in een proces van overgang van een agrarische naar een stedelijke samenleving.

De snelle ontwikkeling naar het stedelijke bestaan beïnvloedde een belangrijk deel van de bevolking, met name de hogere standen. De psychologische problemen kwamen voort uit het loslaten van de traditionele patronen en de confrontatie met een onbekende nieuwe orde. Het betreft een gevoel van malaise, op zichzelf teruggeworpen zijn, een gevoel van zinloosheid binnen de nieuwe welvaartssituatie.

Het vroege boeddhisme kan ook niet los gezien worden van de Indische religieuze tradities voor die tijd, en heeft belangrijke ideeën daaruit overgenomen. De belangrijkste daarvan zijn de begrippen kamma: karma en samsara (kringloop van wedergeboorten). Deze begrippen hangen nauw samen. Voor de boeddhist is het bestaan een beginloze en langdurige keten van geboorten. Ieder leven daarin wordt wat betreft vorm en niveau bepaald door handelingen, woorden en gedachten in een vorig bestaan. Ethisch goed of slecht handelen heeft een positief of negatief effect op het toekomstige bestaan. Volgens het boeddhisme, is de mens zelf, als individu, verantwoordelijk voor de situatie waarin hij of zij zich bevindt. Maar dat betekent ook dat de mens de vrijheid heeft om door haar of zijn gedrag nu de toekomstige levensvorm te bepalen. In die zin stelt het boeddhisme, op basis van voor-boeddhistische ideeën, de menselijke verantwoordelijkheid centraal. Menselijke verantwoordelijkheid betekent tegelijkertijd dat men aanneemt dat het individu de vrijheid heeft om keuzes te maken.

Traditioneel neemt men aan dat er vijf of zes existentiële vormen bestaan: als god, tegengod (asura), mens, dier, geest of hellewezen. Over het algemeen neemt men aan, dat mensen zelden terugvallen in de lagere incarnatievormen zoals dier, geest of in de vele hellen. De weg tot verlossing uit de kringloop van wedergeboorten werd, ook in het voor-boeddhistische India, gekenmerkt door een gerichte leefwijze en het streven naar inzicht. Pas als men bevrijd is van gehechtheid en de ware aard van de dingen kent, is men verlost.

De geschiedenis van het boeddhisme kenmerkt zich onder andere door een steeds terugkerende discussie welke uitspraken van de Boeddha gezaghebbend zijn en welke gedurende de periode van overlevering zouden zijn toegevoegd.

China

- Boeddhisme -

Uitgangspunt voor Boeddha was de individuele ervaring van lijden en de persoonlijke weg tot verlossing of inzicht. Om die weg tot verlossing te gaan zijn er verschillende mogelijkheden, afhankelijk van iemands persoonlijke rijpheid. Grofweg zijn deze te verdelen in een directe weg door een leven als monnik of non, en een minder directe weg voor de leken die door goed karma (verdienste) te verzamelen hopen op een betere wedergeboorte waardoor zij vorderen op die weg tot het heil.

Paragraaf 2

Waar komt het Boeddhisme voor?

Deze oosterse religie komt vooral voor in het werelddeel Azië. Er zijn in de wereld ongeveer 500 miljoen boeddhisten. De meesten wonen in Azië, de streek waar het boeddhisme is ontstaan.

Paragraaf 3

Hoe kwam het Boeddhisme naar China?

In iedere religie is er een expansiefase, in het boeddhisme kwam die door Ashoka die in India aan de macht kwam. Na berouw over een bloedbad werd hij boeddhist en verspreidde het boeddhisme door missionaire activiteiten, door kloosters te bouwen, etc.

Dan neemt Japan de boeddhistische idealen over, maar het was nog geen staatsgodsdienst. Totdat in Sri Lanka Dutthagamani aan de macht kwam en die het daar invoerde. Later zien we dat in Japan de boeddhistische regeringsidealen van heerser Ashoka overgenomen worden door prins Shotoku. (574-622 v. Chr) Zo zien we dat het zich zelfs naar Japan heeft uitgebreid.

Zo gaan we verder naar China. Ook in China is het boeddhisme binnen gekomen. Via de handelsroutes van de zijde was het hier binnen gekomen. Ook via de keizerlijke hoven kwam het boeddhisme binnen. De kloosters en tempels werden gefinancierd door de keizers. Dat zorgde ervoor dat de kloosters een enorme afhankelijkheid hadden aan het hof van de keizers. Ze waren niet meer afhankelijk van het volk en zijn giften of gunsten. Maar tegelijkertijd bracht dat een gevaar met zich mee. Als een Chinees heerser of keizer de godsdienst niet goedgunstig was, stopte hij de lening en bloedde het dood.

Maar ook in het Zuidrijk van China was het boeddhisme inmiddels doorgedrongen. Vooral ook in het hof, hogere adel vond dit geleerd. De wijsheden en gedachtegangen van het boeddhisme sprak hen wel aan en ook zij gingen de kloosters financieren. Hierdoor ontstonden er schitterende bouwwerken en tempels in heel China. Toen in 589 het noorden en zuiden van China samen kwamen, groeide en bloeide het boeddhisme vooral in de kloosters. De kloosters hoefden dan ook geen belasting te betalen en geen arbeidsdiensten voor het rijk te verrichten. Dat betekende dat ze door de schenkingen en de belastingvrije

China

- Boeddhisme -

diensten rijk konden worden. Wanneer ze te rijk en te machtig waren greep de Chinese overheid in. Ze deden dan een sangha, een zuivering.

Hierdoor werd het boeddhisme als religie ook kleiner omdat ze zo afhankelijk waren van het hof. Maar de kleinere stromingen binnen het boeddhisme konden wel goed overeind blijven omdat zij niet alleen rijke monniken hadden maar juist van alle lagen in de samenleving leden hadden.

De Indische cultuur verschilde nogal met de Chinese cultuur, hoe moest je dan de normen en waarden van het boeddhisme die afkomstig waren uit India vertalen naar de Chinese cultuur? De cultuur in India was verbonden met thuisloosheid en individualisme, terwijl in China de familie centraal stond. En wat denk je van de schriftelijke overleveringen die vertaald moesten worden? De talen waren zo verschillend dat men een vormentaal ging hanteren. Daarbij stond de kunst centraal.

Paragraaf 4

Wat is de leer van het boeddhisme?

De Boeddha heeft zijn leer kort samengevat in de vier edele waarheden en de drie kenmerken van de empirische werkelijkheid. De vier waarheden geven een analyse van de ervaring van het lijden en geven de manier aan waarop lijden kan worden overwonnen:

1. Er is lijden. Dit is de vaststelling van een feit. Lijden wordt op drie niveaus ervaren. Fysiek lijden: ziekte, dood. Psychisch lijden: het contact met dat wat men niet wil en het ontbreken van dat wat men wel wil. Existentieel lijden: lijden als kenmerk van het gehele bestaan, omdat uiteindelijk alles vergankelijk is.
2. Er is een oorzaak van het lijden, namelijk de begeerte, waaruit gehechtheid voortkomt die gebaseerd is op onwetendheid, het niet inzien dat de dingen uiteindelijk vergankelijk zijn en dat gehechtheid uiteindelijk tot lijden zal voeren.
3. Er is een mogelijkheid om het lijden op te heffen.
4. De weg die daartoe leidt, namelijk het edele achtvoudige pad.

De drie kenmerken van het bestaande, de waarneembare, empirische werkelijkheid zijn: lijden, vergankelijkheid en het feit dat er niets blijvend of essentieels is aan te wijzen. Dit laatste noemt Boeddha 'niet-het-Zelf'. En daarmee wordt ook het idee van een permanente, onvergankelijke en onveranderlijke ziel of persoonlijkheidskern afgewezen.

Juiste intentie betekent de keuze voor het goede en tegen het kwade. Juist spreken betekent niet liegen en afstand doen van kwaadspreken, roddelen en kletsen. Juist handelen betekent

China

- Boeddhisme -

afstand doen van het nemen van leven, het nemen van wat niet gegeven is en seksuele misdragingen. Juiste leefwijze betekent afstand doen van beroepen die met het doden van dieren te maken hebben of met het frauderen van mensen. Belangrijk uitgangspunt van die weg is het vertrouwen in de Boeddha, in zijn leer en in zijn gemeente. Zonder dit vertrouwen heeft het geen zin de weg te volgen.

Vervolgens zijn er een aantal ethische regels, die door iedere boeddhist, monnik zowel als leek, ieder op zijn eigen niveau en op zijn eigen wijze, moeten worden gevolgd. Daarna komt de eigenlijke training in inzicht, de meditatie. Uiteindelijk zal de weg voeren tot het inzicht dat verlossing teweegbrengt. Men neemt aan dat het volbrengen van deze weg vele levens in beslag kan nemen.

De mens is, evenals de empirische werkelijkheid, gekenmerkt door vergankelijkheid en lijden. Daarom kan er in die mens niet iets zijn dat permanent, onveranderlijk, onvergankelijk is, een persoonlijkheidskern of ziel bezitten. De mens bestaat uit vijf groepen van materiele elementen: lichamelijke vorm, gevoelens, waarneming, wil en bewustzijn en deze zijn allen vergankelijk. Het proces van leven, dood en wedergeboorte is te vergelijken met een aaneengeschakelde keten of met een stroom waarin de elementen zich aan elkaar koppelen en die wordt bepaald door het karma. Deze wereld beschouwen de boeddhisten als één van de ontelbare wereldstelsels.

Paragraaf 5

Hoe zie je het boeddhisme terug in de samenleving?

Boeddhisme is niet de enige religie die in China te vinden is. Naast het boeddhisme is er ook onder andere het taoïsme en het confucianisme. Ook is er een klein deel christenen en moslims (Willems, 2011). Het boeddhisme in China is verschillend van het boeddhisme dat in India voorkomt. Het boeddhisme in China is opgericht door Siddhartha Gautama. (Tangerman, 2010) (Willems, 2011).

Het doen van boeddhisme begint voor de meeste boeddhisten met meditatie. Boeddhisten moeten goed gemotiveerd en onderricht zijn. Ze moeten meedogend zijn, wijs, geconcentreerd en *rechtschapen*. (Morris, 2007, p. 84) Je zou kunnen concluderen dat er eigenlijk bepaalde eisen zijn waaraan een goede boeddhist zou moeten voldoen. En natuurlijk is het uiterst belangrijk dat er gemediteerd wordt. *Mediteren is een intens praktische activiteit. De effecten ervan komen in elk aspect van het dagelijks leven tot uiting.* (Morris, 2007, p. 86) Het mediteren neemt een grote plaats in, in het dagelijks leven van boeddhisten. Er zijn volgens het boek van Morris verschillende vormen van meditatie. Stiltemeditatie, loopmeditatie, chantmeditatie, meditatie waarbij je je op voorwerpen concentreert, meditatie waarbij je je nergens op concentreert, etc.

Paragraaf 5.1 Voorschriften

Binnen de politiek en de economie komen er eigenlijk geen boeddhistische opvattingen voor. Er bestaat wel een boeddhistische analyse van de toestand van de wereld, die krachtig,

China

- Boeddhisme -

helder en opmerkelijk simpel is. Ze komt voort uit de leringen over de vijf voorschriften en de drie soorten vergif. De vijf voorschriften worden als volgt geformuleerd:

1. Niet opzettelijk doden;
2. Niet nemen wat niet gegeven is;
3. Niet toegeven aan seksueel wangedrag;
4. Niet onwaar spreken;
5. Niet de geest met bedwelmende middelen vertroebelen.

Volgens Morris zijn deze voorschriften eerder *geloften* en zijn ze aan *rauinele principes* ontleend en niet aan *goddelijk gezag*. (Morris, 2007, p. 96)

De voorschriften van het boeddhisme lijken in veel opzichten op onze tien geboden die gegeven worden in de Bijbel. Het verschil is dat er bij de voorschriften van het boeddhisme geen 'Gij zult niet..' en 'Gij zult..' staat. Naar mijn mening is het vreemd dat het boeddhisme voorschriften heeft die geen goddelijk gezag hebben. Het wordt dus wel van een mens gevraagd maar het doel hiermee is alleen dat een mens innerlijke rust ontvangt. Dan is het doel bereikt.

Paragraaf 5.2 De drie vergiffen

Binnen het boeddhisme zijn er ook 'drie vergiffen':

1. Hebzucht;
2. Haat;
3. Onwetendheid.

Ook in het christelijk geloof heeft men zich hier al talloze malen bezig gehouden met de bekende zin: *'Onrustig is ons hart, totdat het rust vindt in God.'* Het is dan ook niet raar dat het boeddhisme zo'n opkomst heeft. De zoektocht naar geluk, rijkdom, innerlijke rust is iets waar eigenlijk ieder mens naar op zoek is. Vooral de zoektocht naar rijkdom is een groot onderdeel in de wereld. Landen willen zo veel mogelijk macht. Rijke mensen worden rijker, arme mensen armer. Binnen het boeddhisme bestaat er geen bepaald systeem voor de economie. *Er bestaat geen specifiek boeddhistisch recept voor verandering van het mondiale economische systeem, omdat het boeddhisme niet in termen van systemen denkt.* (Morris, 2007, p. 98)